

Sari Aarniokoski

Sivistysjohtaja

Selvitys liittyen kuntalaispalautteeseen

1. *Mäntyharjun kunnassa on voimassa kahdet koulukuljetusperiaatteet. Mitkä ovat keskeiset erot näissä ja vaikuttaako asia lasten yhdenvertaiseen kohteluun?*

Koulukuljetusperiaatteiden keskeisin erot ovat seuraavat (erot tummennettu):

Periaatteet 2022	Periaatteet 2024	Ero
Etuuteen oikeuttavat koulumatkan pituus:	Etuuteen oikeuttavat koulumatkan pituus	
Esiopetuksen oppilaat yli 1 km 1. ja 2. luokan oppilaat yli 2 km 3.- 9. luokan oppilaat yli 5 km Mäntyharjulaiset lukiolaiset yli 5 km	1. esiopetuksen oppilaat yli 2 km 2. 1. ja 2. luokan oppilaat yli 3 km 3. 3.-4. luokan oppilaat yli 4 km 4. 5.-9. luokan oppilaat yli 5 km	Etuuden saantiin vaaditaan pidempi koulumatkan kokonaispituus (tummennettu)
<i>Maksuton koulukuljetus voidaan myöntää myös</i> koulumatkan vaarallisuuden ja olosuhteiden perusteella: vaarallisuusarviointiin käytetään Koululiitu-ohjelmaa. Lisäksi, jos oppilaan koulumatkalla ei ole kävelyyn kevyen liikenteen väylää eikä reitillä ole valaistusta, voidaan oppilaalle myöntää maksuton koulukuljetus. Olosuhteilla tarkoitetaan vuoden eri aikojen vaihteluita.	2. Maksuton koulukuljetus voidaan myöntää myös - koulumatkan vaarallisuuden ja olosuhteiden perusteella: vaarallisuusarviointiin käytetään Koululiitu-ohjelmaa ja paikan päällä tehtyä arviointia. Olosuhteilla tarkoitetaan vuoden eri aikojen vaihteluita. Olosuhteiden perusteella koulumatkaetus voidaan myöntää myös osaksi lukuvuotta. - jos oppilaan koulumatkalla ei ole kävelyyn soveltuvaa kevyen liikenteen väylää tai piennarta, voidaan oppilaalle myöntää maksuton koulukuljetus.	Erot tummennettu: paikan päällä tehty arviointi oli aikaisemmin käytäntönä. Osaksi lukuvuotta myönnettävä etuus on ollut aina käytäntönä, 2024 periaatteisiin kirjattiin näkyviin. 2024 periaatteista poistettiin maininta valaistuksesta, koska maaseutumaisessa kunnassa suurin osa tiestöstä on valaisematonta. Samalla muutettiin koulumatkan ehdoton vaatimus kevyen liikenteen väylästä kävelyyn soveltuvaksi
Maksuttomaan koulukuljetusetuuteen liittyvä omatoimisesti kuljettavan matkan pituus voi olla: esiopetuksen oppilaat 0-0,5 km 1. ja 2. luokan oppilaat 0,5-1 km 3.-9. luokan oppilaat 3 km Lukiolaiset 4 km	Maksuttomaan koulukuljetusetuuteen liittyvä omatoimisesti kuljettavan matkan pituus voi olla: - esiopetuksen oppilaat 1 km - 1. ja 2. luokan oppilaat 2 km - 3.-4. luokan oppilaat 3 km - 5.-9. luokan oppilaat 4 km	Omaehtoisesti kuljettavan matka kasvoi vuoden 2024 periaatteissa ja lisäksi tuli kokonaan uusi ryhmä (3.-4. luokan oppilaat) ja lukiolaisten kuljetusperiaatteet tehtiin erilliseksi.

Koulumatkaan liittyvän omaehtoisesti kuljettavaan matkaan vaikuttaa oppilaan iän ja mahdollisen omaehtoisesti kuljettavan matkan enimmäispituuden lisäksi oppilaan kokonaismatka-aika, joka on määritelty perusopetuslaissa. Joissakin tapauksissa käveltävää matkaa on lyhennettävä, jotta enimmäisaika ei ylity.

Lisäksi kävelyyn vaikuttaa turvallisuus, joka varmistetaan paikan päällä tehtävällä tarkastuksella, jos asiassa on epäselvyyttä.

2. Selvitys siitä, miten koulukuljetuspäätökset valmistellaan kunnassa?

Huoltajat hakevat koulukuljetusta koulun Wilmasta ja saavat päätöksen Wilmaan.

Koulukuljetusetuudesta päättää sivistysjohtaja hallintosäännön mukaisesti.

Ennen päätöstä sivistysjohtaja käy hakemuksen ja siihen liittyvän koulumatkan kuljetuskoordinaattorin kanssa läpi. Huomiota kiinnitetään erityisesti hakemuksessa mainittuihin lisätietoihin ja tehdään vertailu muihin vastaavanlaisiin tapauksiin.

Jos oppilaalla on jokin kuljetusperiaatteiden yleisten periaatteiden lisäksi jokin erityinen tarve kuljetukseen liittyen, tämä kirjataan päätökseen.

Oppilashuollollisin perustein tehty kuljetushakemus vaatii monialaisen työryhmän lausunnon ennen päätöksen tekoa. Huoltaja pyytää ryhmän muodostamista. Tämä on ohjeistettu kuljetusoppaassa ja periaatteissa.

Kuljetuskoordinaattori katsoo oppilaan koulumatkan poimintapisteen sekä aikataulut ja on tarvittaessa yhteydessä huoltajiin. Uuden lukuvuoden aikataulut julkaistaan n. viikkoa ennen lukuvuoden alkua (kuljetusoppaassa sekä tiedotetaan keväisin). Jos oppilas tulee kuljetukseen kesken lukuvuoden, koordinaattori on aina yhteydessä huoltajiin ja kertoo aikataulun ja poimintapisteen.

Kuljetuskoordinaattori lisää oppilaan kuljetuslistaan ja on yhteydessä kuljettajaan ja liikennöitsijään sovittu mukaisesti.

Ennen uuden lukuvuoden alkamista järjestetään huoltajille kuljetusilta, jossa huoltajilla on mahdollisuus mm. tavata kuljettajat.

Yhteenveto:

- sivistysjohtaja tekee päätökset
- kuljetuskoordinaattorin keskeisimmät tehtävät koulukuljetusten organisoinnissa ovat asiakaspalvelu, oppilaskuljetusten toimivuuden seurantaan liittyvät tehtävät sekä oppilaskuljetusten reittien päivittäminen
- laskutukset ja niihin liittyvät tehtävät hoitaa lukion koulusihteeri
- kuljetusten valmistelussa uutta lukuvuotta varten ovat rehtorit mukana.

3. Miten koulukuljetuksiin oikeutettujen oppilaiden omatoimisesti kuljettava matka määräytyy ja kuka asian ratkaisee?

Koulukuljetuksista päätetään perusopetuslain ja sivistyslautakunnan tekemien periaatepäätösten mukaisesti. Pääperiaatteena koulukuljetusten järjestämisessä on turvallisuus, oppilaiden yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtelu, taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus sekä palvelun laadukkuus. Omaehtoisesti kuljettava matka on osa oppilaan kuljetusta ja siksi sitä tarkastellaan samassa yhteydessä osana kokonaisuutta.

Kuntalaisten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtelu varmistetaan, kun kunnan koulukuljetusperiaatteita noudatetaan ja sovelletaan samalla tavoin jokaisen yksittäisen oppilaan kohdalla. Koska oppilaiden asuinpaikat ja siten koulumatkareitit ovat hyvin erilaisia, niiden vertaaminen toisiinsa ei ole mahdollista. Lisäksi on huomioitava oppilaan ikä.

Jotta yhdenvertainen kohtelu toteutuu, koulumatkoissa tehdään jatkuvaa tarkastelua vastaavanlaisten tapausten välillä.

Omaehtoisesti kuljettava osuus vaihtelee mm. oppilaan iän, kuljettavan matkan turvallisuuden ja kokonaismatkan keston takia. Turvallisuutta tarkasteltaessa käytetään Koululiitu -ohjelmaa sekä paikan päällä tehtyä arviointia.

Omaehtoisesti kuljettava matka on koulukuljetuksen täytäntöönpanoa. Omaehtoisesti kuljettavan matkan määrittelee pääsääntöisesti kuljetuskoordinaattori. Sellaisissa tapauksissa, jossa huoltaja on pyytänyt hakemuksessa periaatteista poikkeavaa hakupistettä, omaehtoisesti kuljettava matka käsitellään sivistysjohtajan ja koordinaattorin yhteistyönä. Samoin omaehtoisesti kuljettava osuus tarkastetaan yhteistyössä, jos siihen liittyen on tullut palautetta tai toivetta sen muuttamiseen.

4. Muuta

Koulukuljetuksiin liittyviä käytäntöjä on muutettu vuodesta 2021 alkaen. Ensimmäinen muutos oli siirtyä paperihakemuksista sähköiseen hakemukseen. Toinen suuri muutos vuodesta 2022 on velvoite hakea kirjallisesti koulukuljetusta.

Ennen vuotta 2022 koulukuljetuspäätöksiä ei tehty kaikille kuljetusoppilaille. Silloisen Ohjeistuksen mukaan hakemusta ei tarvinnut tehdä, kun kilometriraja (5km) täyttyi. Joitakin koulukuljetuspäätöksiä tehtiin ja perusteena oli tällöin jokin yksilöllinen tarve ja päätökset tehtiin joko määräajaksi tai koko perusopetusta koskevaksi. Koska muutos aikaisempaan oli kuntalaisille suuri ja asiasta annettiin kuntalaisillassa palautetta, käytänteeksi tuli myöntää etuus koko perusopetuksen ajaksi **koulumatkan piteuden ylittäessä 5 km** kuitenkin siten, että mahdollisissa koulumatkan muutoksissa etuutta on haettava uudelleen.

Lisäksi kuljetushakemusten tekeminen on osoittautunut haastavaksi. Osa teki hakemuksen 2022, osalta ne saatiin vasta 2024 keväänä tai syksynä. Tämän keväisissä hakemuksissa noudatetaan 2024 kuljetusperiaatteita. Meillä saattaa kuitenkin edelleen olla oppilaita, joiden huoltaja ei ole tehnyt hakemusta, mutta kaikki kuljetusetuuteen oikeutetut oppilaat ovat mukana kuljetuksissa ja kunnan laatimissa kuljetuslistoissa.

Tämä haaste tulee uudelleen eteen Pertunmaan yhdistyessä Mäntyharjuun, sillä siellä ei edelleenkään tarvitse tehdä hakemusta koulukuljetuksiin.

Lisäksi vuoden 2022 kuljetusperiaatteissa tehtiin valtava muutos etuuden saantiin. Sitä ennen voimassa olleeseen vuoden 2020 periaatteissa (18.2.2020, § 11) ja aikaisemmissa periaatteissa (mm. 12.6.2018, § 49) sanotaan:

- Maksuton **oppilaskuljetus myönnetään ilman erillistä hakemusta**, kun koulumatka mitattuna kunnan käytössä olevalla karttaohjelmalla on **esikoululaiset yli 2km, 1.-2.-**

luokan oppilaat yli 3km, 3.-9.-luokan oppilaat yli 5km, Mäntyharjulaiset lukiolaiset yli 5km, vieraspaikkakuntalaisille lukio-opiskelijoille, joiden koulumatka ylittää 5km, kunta järjestää kuljetuksen mahdollisuuksien mukaan, kuljetusten reitit ja kustannukset huomioiden.

Edellisten muutosten lisäksi saimme 2023 käyttöön Koulukuljetusoppaan, joka on tehty OPH:n ohjeistuksen mukaisesti. Oppaassa kerrotaan mm., että koulukuljetusta ei välttämättä järjestetä koko matkalle, vaan oppilaan tulee varautua siihen, että hän kulkee osan koulumatkasta itse (=omatoimisesti kuljettava matka). Oppilas voi myös joutua käyttämään useita eri kuljetusmuotoja (linja-auto, taksi, huoltaja kuljettaa, jne.).

Oppaan lisäksi aloitimme koulukuljetustapaamiset huoltajille 2023.